

УДК 330.322:658

Яковенко Світлана Леонідівна

викладач

Лозівська філія

Харківського державного автомобільно-дорожнього коледжу

Власенко Тетяна Юріївна

викладач

Лозівська філія

Харківського державного автомобільно-дорожнього коледжу

ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА – ЗАПОРУКА УСПІШНОГО БІЗНЕСУ

Дана стаття розглядає доцільність підтримання стійкого й ефективного розвитку підприємства. Проаналізовано стан збитковості підприємств України. Розглянуто сутність економічної стійкості підприємства. Узагальнено існуючі підходи до розуміння даного поняття. Окреслено принципи управління економічною стійкістю підприємства. Встановлено, що для розвитку підприємства потрібне економічне зростання, яке зберігає або ж зміцнює стійкість шляхом збалансованості темпів зміни певних показників.

Ключові слова: ефективний розвиток, стабільність, управління, економічна стійкість, принципи, економічне зростання.

Постановка проблеми. Успішне функціонування і розвиток промислового підприємства в сучасних умовах багато у чому залежить від рівня його економічної стійкості. Для стабільної ефективної діяльності промислове підприємство повинно бути готове до адаптування та існування в умовах підвищеного ризику, що пов'язано зі швидкими змінами зовнішнього ринкового середовища та факторів внутрішнього середовища. Досягнення цього, як правило, можливо з використанням таких технологій і механізмів розвитку, які дозволяють з найменшими помилками сформулювати стратегічні і тактичні завдання діяльності, а також підтримувати прагнення персоналу до саморозвитку і самовдосконалення. Отримання бажаних позицій на ринку серед конкурентів та утримання цих позицій у майбутньому можна тільки завдяки стійкому розвитку підприємства, який стає одним із пріоритетних стратегічних завдань сучасного промислового підприємства.

Постановка завдання. Мета статті полягає у розгляді сутності економічної стійкості підприємства, аналізі існуючих підходів до розуміння даного поняття та окресленні принципів управління економічною стійкістю підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічна стійкість – поняття складне, комплексне, як і сама господарська діяльність. Огляд останніх досліджень з проблеми забезпечення економічної стійкості дає змогу трактувати цю економічну категорію як стан підприємства, при якому спостерігається рівноважний збалансований стан економічних ресурсів, які забезпечують стабільну прибутковість і нормальні умови для розширеного відтворення стійкого економічного зростання у тривалій перспективі з урахуванням найважливіших зовнішніх і внутрішніх факторів.

За системним підходом до економічної стійкості, виділяють наступні структурні складові поняття стійкості підприємства:

– соціально-психологічна стійкість, тобто залежність від людського чинника і пов'язаних з ним управлінських рішень;

– організаційно-структурна стійкість, як здатність протистояти збуренням зовнішнього середовища та зберігати керованість;

– фінансова стійкість;

– стійкість у вигляді здатності технічної підсистеми працювати в безвідмовному режимі з заданим діапазоном параметрів;

– технологічна стійкість, як здатність зберігати задані параметри під впливом збурень за якістю сировини тощо;

– екологічна стійкість, як здатність збереження заданих параметрів взаємодії з навколишнім природним середовищем;

– інформаційна стійкість;

– комерційна стійкість, що передбачає організацію взаємодії з споживачами і постачальниками щодо вибору варіантів оптимізації товароруку, формування попиту, стимулювання збуту і регулювання поставок матеріально-технічних ресурсів заданої якості [1].

Поняття «стійкість підприємства» окреслюється як стабільна життєздатність підприємства за різноманітних змін внутрішніх і зовнішніх умов. Варто зазначити, що стійкість розглядається як динамічне, комплексне, складне і багатогранне поняття. Залежно від специфіки конкретної системи воно має багато підходів до визначення та охоплює широке коло об'єктів.

Аналіз наукових джерел [1-5] показав, що фахівці виокремлюють такі види стійкості підприємства (рис. 1): фінансова стійкість; ринкова стійкість; технологічна стійкість; кадрова стійкість; організаційна стійкість; економічна стійкість; стійкість підприємницької структури; стратегічна стійкість.

Проведений аналіз наукової літератури дав змогу виявити тенденцію використання окремих аспектів стійкості підприємства для оцінювання успішності його роботи.

Стосовно суті поняття «економічна стійкість підприємства», то в наукових джерелах немає однозначності. Вивчення наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених вказує на те, що в су-

часній науковій літературі виокремлюються такі підходи до визначення даного поняття.

1. Економічна стійкість підприємства як його фінансова стійкість. Так, у роботах Е.М. Короткова [6], Б.А. Райзберга [7], А.Д. Шеремета [8] економічна стійкість підприємства окреслюється як фінансовий стан підприємства, господарська діяльність якого забезпечує в нормальних умовах виконання всіх його зобов'язань перед працівниками, організаціями, державою завдяки відповідності доходів видаткам.

Зауважимо, що фінансова стійкість вважається одним з основних компонентів економічної стійкості підприємства, але відображає лише одну зі сторін його стабільності. У рамках даного підходу самофінансування поточної діяльності підприємства виходить на перший план і забезпечує його успішну діяльність. Однак стійкість підприємства не обмежується лише його фінансовою стійкістю.

2. Економічна стійкість підприємства як стабільність і надійність його фінансово-господарської діяльності та рівноважний стан підприєм-

ства як соціально-економічної системи. На думку О.Г. Бодрова і В.І. Роцина [9], В.С. Мітюшина [10], економічну стійкість підприємства варто розглядати як стан динамічного розвитку суб'єкта господарювання, коли його соціально-економічні параметри при будь-яких збуреннях зовнішнього і внутрішнього середовища зберігають стан економічної рівноваги.

Зазначимо, що даний підхід є більш коректним, ніж перший, оскільки акцентується увага як на фінансовій, так і господарській діяльності підприємства. Однак його представники ототожнюють поняття «економічна стійкість» та «економічна рівновага», що є не зовсім правильним.

3. Економічна стійкість підприємства як його можливість зберігати поточний стан функціонування, адаптуватися до змін внутрішнього і зовнішнього середовища. Такий підхід простежується в працях І.А. Литвиненко, Г.С. Мерзлікіної, А.Б. Олійника, Е.А. Уткіна, С.В. Чупрова, Е.В. Шеврина. Науковці роблять висновок про те, що економічна стійкість підприємства визначається як здатність підприємства відновлювати

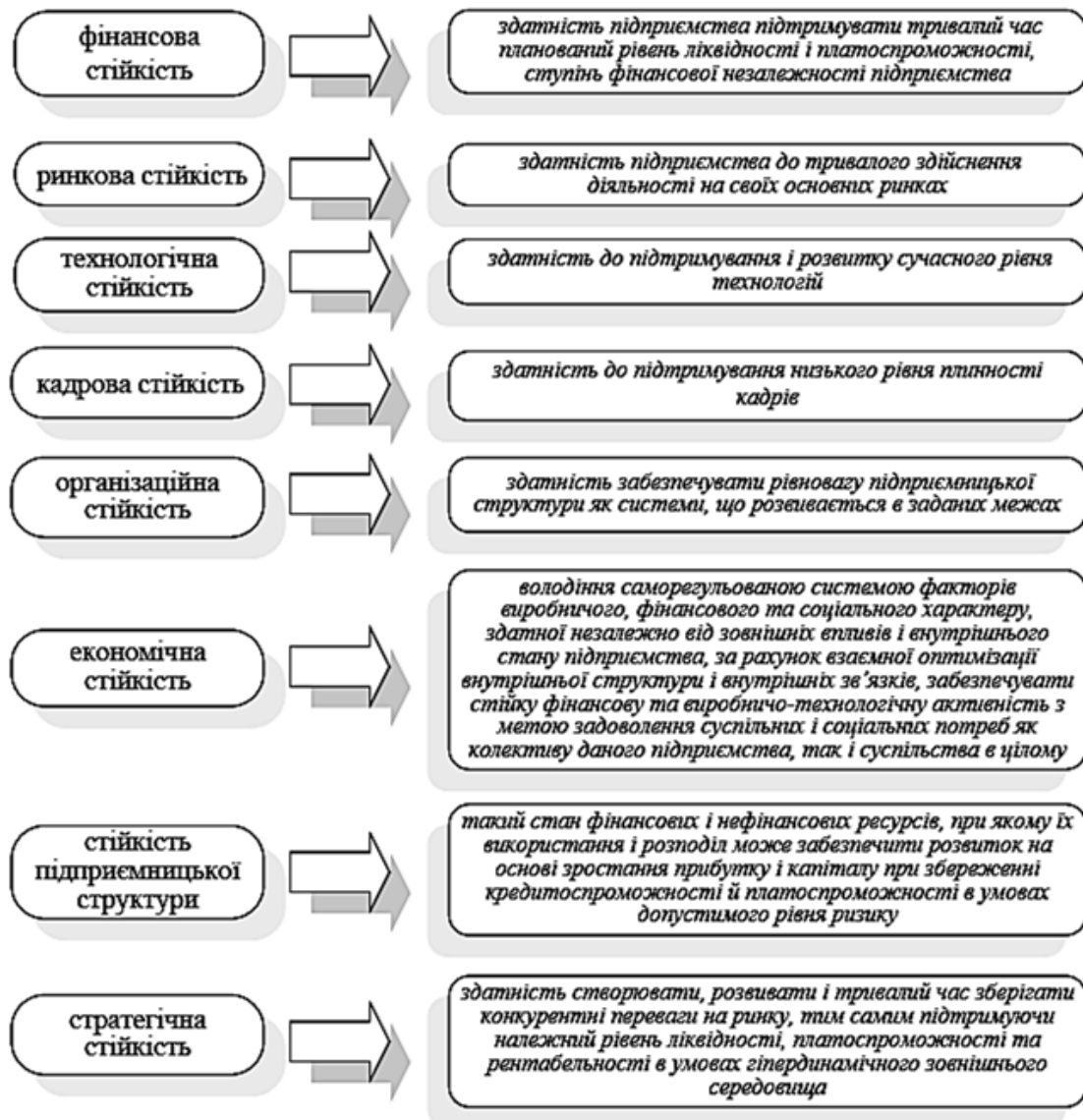


Рис. 1. Види стійкості підприємства

первісний або приймати новий стійкий стан після припинення дії збурень зовнішнього і внутрішнього середовища [11].

Отже, у рамках даного підходу підкреслюються відмінності економічної стійкості підприємства від інших суміжних економічних категорій. Так, на відміну від сталого розвитку вона не є процесом, а на відміну від економічної рівноваги – не є станом. Однак такому підходу притаманний один недолік: незрозуміло, чим забезпечується здатність підприємства до функціонування і розвитку за умови відходу на другий план його фінансово-господарської діяльності.

4. Економічна стійкість підприємства як підтримка певного рівня значень якісних і кількісних характеристик підприємства, при якому забезпечується його рентабельне функціонування і стабільний розвиток за рахунок ефективного використання ресурсів. Так, представники такого підходу А.О. Камаєв та О.В. Зеткіна [12] пропонують розглядати економічну стійкість підприємства як забезпечення рентабельної виробничо-комерційної діяльності

за рахунок підвищення ефективності використання виробничих ресурсів і управління підприємством, забезпечення стабільного фінансового стану за рахунок поліпшення структури активів, а також стабільного розвитку потужності підприємства і соціального розвитку колективу при самофінансуванні в умовах динамічного зовнішнього середовища.

Зауважимо, що даний підхід виокремлює умови, за рахунок яких забезпечується економічна стійкість підприємства. Недоліком цього підходу є те, що на перше місце виходить рентабельне функціонування підприємства, ефективність його діяльності, у той час як здатність адаптуватися до змін внутрішнього і зовнішнього середовища залишається на другому плані.

Процес управління економічною стійкістю полягає в забезпеченні ефективного перетворення ресурсів у готову продукцію. Система забезпечення такого перетворення включає організацію технологічної, технічної, кадрової, фінансової складових. Неодмінно це відбувається під впливом факторів, які безпосередньо впливають на стійкість підприємства.

Ефективність діяльності підприємства залежить від прийомів і методів перетворення ресурсів у результат, від структури організації виробничих процесів, від структури організації реалізації функцій управління підприємством, в сукупності це становить механізм управління підприємством.

Отже, стійкість підприємства спостерігається тільки із збереженням стабільності діяльності підприємства в умовах мінливого зовнішнього середовища. Насамперед, економічну стійкість підприємства пов'язують не тільки зі збереженням незмінності показників ефективності діяльності підприємства, але і з їх зростанням.

Для забезпечення стійкості підприємства, функціонування його організаційно-економічного механізму повинно відповідати наступним принципам:

– реалістичності – індикатори економічного розвитку повинні реально відображати сутність об'єктивних і суб'єктивних процесів на підприємстві;

– узгодженості – всі його елементи повинні реалізувати основну мету підприємства і конкретизуватися через систему функціональних цілей;

– адаптивності – керівництво підприємства повинне швидко реагувати на зміни, які відбуваються у внутрішньому і зовнішньому середовищі, шляхом розробки управлінських заходів по нейтралізації наслідків такого впливу або пристосування до змін;

– контрольованість – підприємство повинно вести постійний моніторинг за процесом реалізації стратегічних планів [13]. Враховуючи те, що будь-яке підприємство представляє собою відкриту систему зі своїм життєвим циклом, характером вихідної інформації, інноваційних і технологічних процесів, модель управління стійкістю повинна відображати не тільки загальні закономірності, характерні для підприємства, але і враховувати суто галузеву специфіку.

Основним завданням механізму управління економічною стійкістю є не тільки забезпечення аналізу фінансового стану підприємства, його економічного потенціалу, але і оцінка ступеня його залежності від факторів впливу зовнішнього середовища, встановлення причини можливої втрати стійкості, а головне, забезпечення розробки і реалізації заходів щодо оперативного та адекватного реагування підприємства на фактори, які дестабілізують його діяльність.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, механізм управління економічною стійкістю повинен базуватися на комплексному аналізі всіх напрямків діяльності та фінансово-економічному стані підприємства, враховувати особливості його діяльності при відповідному ресурсному забезпеченні, а також безперервно контролювати чинники впливу на економічну стійкість підприємства. Отже, у ринковій економіці стабільний розвиток підприємства багато в чому характеризується її стійкістю. Сучасні умови економіки характеризуються нестабільністю, яка супроводжується зміною форм власності, руйнуванням вертикальних зв'язків і посиленням ролі горизонтальних, суттєвим підвищенням невизначеності щодо фінансового стану підприємства.

Стійкість дає змогу розвиватися в умовах мінливого зовнішнього і внутрішнього середовища, здійснювати маневрування грошовими коштами, а також сприяє безперервному процесу виробництва і реалізації продукції і послуг. Здатність зберігати стійкість в умовах впливу негативних чинників зовнішнього середовища є актуальним і найбільш важливим стратегічним завданням будь-якого суб'єкта господарювання.

У результаті виконаного дослідження визначена сукупність факторів впливу на економічну стійкість підприємства, визначено місце економічної стійкості в системі основних економічних характеристик підприємства, проаналізовано процес управління економічною стійкістю підприємства, розглянуті основні принципи забезпечення стійкості підприємства.

Література:

1. Артеменко В. Р., Беллендир М. В. Фінансовий аналіз: [навч. посібник] / В. Р. Артеменко, М. В. Беллендир – М.: «ДИС», 2007. – 203 с.
2. Асаул М.А. Проблемы анализа устойчивости организации / М. А. Асаул // Проблемы современной экономики. – 2008. – № 4.
3. Бараненко С. П. Стратегическая устойчивость предприятия / С. П. Бараненко, В. В. Шеметов. – М.: Центрполиграф, 2004. – 496 с.
4. Соколов Ю. А. Управление финансовой устойчивостью предприятия / Ю. А. Соколов, Р. В. О कोरोков, А. С. Брусова. – СПб.: Нестор, 2005.
5. Крисько Ж. Л. Стратегічна стійкість підприємства: підходи до визначення та оцінки / Ж. Л. Крисько // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. – 2010. – Вип. 14-15. – С. 111-119.
6. Коротков Э. М. Антикризисное управление / Э. М. Коротков, А. А. Беляев. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2011. – 311 с.
7. Райзберг Б. А. Современный экономический словарь / Б. А. Райзберг. – М.: ИНФРА-М, 1996. – 496 с.
8. Шеремет А. Д. Методика финансового анализа / А. Д. Шеремет, Е. В. Негашев. – М., 2003.
9. Рошин В. И. Как достичь экономической устойчивости предприятия / В. И. Рошин, О. Г. Бодров. – Казань: Таглитмат, 2000. – 58 с.
10. Экономическая устойчивость предприятия: понятие и особенности [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/ekonomicheskaya-ustoychivost-predpriyatiya-ponyatie-i-osobennosti>.
11. Олейник А. Б. Экономическая устойчивость предприятия в современных условиях: автореф. дис. ... докт. экон. наук: спец. 08.00.04 «Экономика и управление предприятием» / А. Б. Олейник [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.disscat.com/content/ekonomicheskaya-ustoychivost-predpriyatiya-v-sovremennykh-usloviyakh>.
12. Зеткина О. В. Об управлении устойчивостью предприятия / О. В. Зеткина. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 2003. – 315 с.
13. Балабанов И. Т. Фінансовий менеджмент / И. Т. Балабанов. – М.: Фінанси і статистика. 2011. – 224 с.

Яковенко Светлана Леонидовна

преподаватель
Лозовской филиал
Харьковского государственного автомобильно-дорожного колледжа
Власенко Татьяна Юрьевна
преподаватель
Лозовской филиал
Харьковского государственного автомобильно-дорожного колледжа

ЭФФЕКТИВНОЕ УПРАВЛЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ УСТОЙЧИВОСТЬЮ ПРЕДПРИЯТИЯ – ЗАЛОГ УСПЕШНОГО БИЗНЕСА**Аннотация**

В статье обоснована целесообразность поддержания устойчивого и эффективного развития предприятия. Проанализировано состояние убыточности предприятий Украины. Рассмотрена сущность экономической устойчивости предприятия. Обобщены существующие подходы к пониманию данного понятия. Определены принципы управления экономической устойчивостью предприятия. Установлено, что для развития предприятия нужен экономический рост, который сохраняет или укрепляет устойчивость путем сбалансированности темпов изменения определенных показателей.

Ключевые слова: эффективное развитие, стабильность, управление, экономическая устойчивость, принципы, экономический рост.

Yakovenko Svetlana Leonidovna

teacher
Lozova branch
Kharkov State road and road college
Vlasenko Tatyana Yuryevna
teacher
Lozova branch
Kharkov State road and road college

EFFECTIVE MANAGEMENT OF THE ECONOMIC STABILITY OF THE ENTERPRISE – GUARANTEE OF SUCCESSFUL BUSINESS**Summary**

The article substantiates the expediency of maintaining a steady and effective development of the enterprise. The state of unprofitableness of unprofitable enterprises in Ukraine is analyzed. The essence of economic stability is considered. Overview of the existing approaches to understanding of this concept are generalized. The principles of management of economic stability of the enterprise are outlined. It is established that development of the enterprise needs economic growth, which preserves or strengthens the stability by balancing the rates of change of certain indicators.

Key words: efficient development, stability, management, economic stability, principles, economic growth.